

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Teie 28.11.2025 nr 7-1/9632

Meie 19.12.2025 nr 1-9/2025/1406

Vastus EL digivaldkonna lihtsustamispaketi kohta

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (TTJA) toetab Euroopa Komisjoni Digital Omnibus paketi üldist eesmärki vähendada Euroopa Liidu digivaldkonna regulatiivset killustatust, parandada õigusraamistiku sidusust ning vähendada nii ettevõtjate kui ka järelevalveasutuste halduskoormust. Kehtiv digiregulatsioonide raamistik on viimastel aastatel kiiresti ja paralleelselt laienenud ning hõlmab mitmeid osaliselt kattuvaid õigusakte, mille kohaldamine on praktikas osutunud keerukaks nii turuosalistele kui ka pädevatele asutustele. Ühtlustamise ja konsolideerimise eesmärk on seetõttu põhjendatud ning põhimõtteliselt toetatav.

Samas märgime, et regulatiivne lihtsustamine ei tohi toimuda tarbijate põhiõiguste arvelt. Eelkõige peab säilima kõrge isikuandmete kaitse, läbipaistvuse ja tõhusa õiguskaitse tase ning tarbijate huvid ei tohi jääda tehniliste või majanduslike kaalutluste varju. Digiteenuste usaldusväärsus ja turvalisus on tarbijate jaoks keskse tähtsusega ning nende nõrgenemine mõjutaks otseselt ka digitaalse ühtse turu toimimist.

TTJA toetab eelnõus ette nähtud erinevate intsidentidest teavitamise kohustuste koondamist ühtsesse teavituskanalisse (single-entry point). Praktikas seisavad ettevõtjad täna sageli silmitsi olukorraga, kus üks ja sama intsident – näiteks digiteenuse turvarike, millega kaasneb isikuandmete leke ja teenuse katkemine – toob kaasa mitmeid paralleelseid teavitamiskohustusi erinevate õigusaktide ja asutuste ees. Ühtne teavituskanal võimaldab vähendada dubleerimist, parandada teabe kvaliteeti ning soodustada tõhusamat piiriülest koostööd. Samas peab olema selgelt reguleeritud, kuidas ja millise ajaraamistiku jooksul liigub teave ühtsest kanalist edasi riiklike pädevate asutusteni ning millisel hetkel loetakse ettevõtja teavitamiskohustus täidetuks. Oluline on vältida olukorda, kus vastutus hajub või teave ei jõua õigel ajal tegeliku menetlejani.

TTJA hindab positiivselt avaandmete direktiivi sätete konsolideerimist andmemääruse raamistikku ning avaandmete reeglite muutumist vahetult kohaldatavaks Euroopa Liidu määruseks. Avaandmete parem kättesaadavus ja taaskasutamine toetab tarbijatele suunatud teenuste arengut, sealhulgas hinnavõrdlust, läbipaistvust ning teadlikumaid tarbimisotsuseid. Samas toob direktiivilt määrusele üleminek kaasa ka riske, kuna liikmesriikide senine paindlikkus oma andmekorralduse eripärade arvestamisel väheneb. Eesti kontekstis, kus avaandmete ja e-riigi lahendused on juba kõrgel tasemel, on oluline tagada, et uued ELi nõuded ei eeldaks toimivate süsteemide ümberkujundamist ilma selge lisandväärtuseta.

Väärtuslike andmestike osas peab TTJA vajalikuks säilitada ühtne ELi raamistik, kuid samas võimaldada liikmesriikidel vajaduse korral paindlikumalt täiendada nimekirju, arvestades riiklikke prioriteete ja tarbijakaitsealaseid vajadusi. Digitaalsete turgude ja teenuste kiire areng eeldab, et väärtuslikeks andmeteks võivad kujuneda ka uued andmekategooriad, mis täna ei pruugi veel kehtivates loeteludes kajastuda.

Samas leiame, et Digital Omnibus pakettis on ebapiisavalt käsitletud B2G andmevahetuse rolli tarbijakaitses ja turujärelevalves. Kuigi eelnõu keskendub andmete kättesaadavusele ja taaskasutamisele üldiselt, ei ole piisavalt analüüsitud, kuidas B2G andmevahetuse ulatuse kitsendamine mõjutab riigiasutuste, sealhulgas järelevalveasutuste, võimet tuvastada rikkumisi ja kaitsta tarbijate huve. TTJA hinnangul on oluline selgelt määratleda, millistel tingimustel ja eesmärkidel peab avalik sektor saama ligipääsu erasektori andmetele, eriti olukordades, kus see on vajalik tarbijate kaitsmiseks, turukuritarvituste avastamiseks või süsteemsete riskide hindamiseks.

TTJA näeb riski, et B2G andmevahetuse ulatuse vähendamine võib nõrgestada turujärelevalvet, eelkõige digiplatvormide, dünaamilise hinnastamise ning tehisintellektil põhinevate teenuste puhul, kus rikkumised ei pruugi olla üksikjuhtumid, vaid ilmnevad mustrite ja suurandmete analüüsi kaudu. Sellistes valdkondades on järelevalveasutuste ligipääs asjakohastele andmetele eelduseks tõhusale ja ennetavale tarbijakaitsesele.

Tasude küsimise osas andmete taaskasutamise eest leiab TTJA, et eelnõus vajab see teema täiendavat selgitamist. Kuigi rõhutatakse avaandmete kättesaadavust, ei ole piisavalt käsitletud, millistel juhtudel ja millistel tingimustel on andmete taaskasutamise eest tasu küsimine põhjendatud ning kuidas tagada, et tasud ei kahjustaks tarbijate huve ega piiraks konkurentsi. Eriti oluline on hinnata riski, et tasuline andmete taaskasutus võib tõrjuda turult väiksemaid teenusepakkujaid, sealhulgas iduettevõtteid ja VKE-sid, kelle teenused võivad pakkuda tarbijatele olulist lisandväärtust.

Seoses isikuandmete kaitse üldmääruse ja küpsiste regulatsiooni muudatustega suhtub TTJA eelnõusse ettevaatlikult. Kuigi eesmärk vähendada nn nõusolekuväsimust ja suurendada õigusselgust on mõisteta, on oht, et liiga laialt sõnastatud erandid isikuandmete töötlemisele või terminaliseadmetele juurdepääsule võivad praktikas vähendada tarbijate tegelikku kontrolli oma andmete üle. Eriti oluline on tagada, et nn madala riskiga või teenuse osutamiseks vajalike töötlemiste erandid ei laieneks profiilimisele, käitumuslikule jälgimisele ega tarbijate mõjutamisele. TTJA hinnangul peab nõusoleku põhimõte säilima keskse kaitsemehhanismina ning erandid peavad olema selgelt ja kitsalt piiritletud.

Tehisintellekti määrusega seotud digiomnibusi muudatused on TTJA hinnangul osaliselt toetatavad, eriti osas, mis puudutab VKE-de ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate koormuse vähendamist, regulatiivsete liivakastide arendamist ning õigusselguse suurendamist kallutatuse tuvastamiseks vajalike andmete töötlemisel. Samas leiame, et SMC-dele kavandatavate leevenduste mõju tarbijakaitsele ja järelevalvele vajab täiendavat hindamist. Oluline on vältida olukorda, kus tarbijate kaitsetase sõltub ettevõtja suurusel ning kus väiksematele või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele antavad erandid võivad praktikas vähendada tarbijate õiguste kaitset või järelevalve tõhusust.

Samas tekitab muret kõrge riskiga tehisintellektisüsteemide kohustuste rakendamise edasilükkamine standardite valmimiseni. Kuigi praktilised rakendusriskused on arusaadavad, ei tohi see viia olukorrani, kus tarbijad jäävad ajutiselt ilma piisavast kaitsest. Leiame, et ka üleminekuperioodil peavad kehtima miinimumkohustused, sealhulgas riskide hindamine, läbipaistvus ning võimalus tarbijatel oma õigusi tõhusalt teostada.

Eesti jaoks on Digital Omnibus paketil mitmeid spetsiifilisi mõjusid, arvestades riigi kõrget digiteenuste taset ja andmevahetusmudelit. Eesti e-riigi lahendused, sealhulgas X-tee ja avaandmete portaali, toimivad juba täna hästi ning uued ELi nõuded peaksid neid täiendama, mitte asendama või dubleerima. Lisaks täidab TTJA digiteenuste määruse alusel digiteenuste koordinaatori rolli, mistõttu on oluline, et uued koordineerimis- ja teavitusskeemid oleksid kooskõlas olemasolevate järelevalvepraktikatega ning ei tekitaks täiendavat ebaselgust pädevuste ja vastutuse jaotuses.

Kokkuvõttes toetab TTJA Digital Omnibus paketi eesmärki vähendada ELi digiregulatsiooni killustatust ja halduskoormust ning mitmeid pakutud lahendusi. Samas rõhutab TTJA, et regulatiivne lihtsustamine ei tohi nõrgendada tarbijate õiguste kaitset, isikuandmete kaitset, läbipaistvust ega järelevalvet ja õiguskaitse tõhusust. Eelnõu edukas rakendamine eeldab selgeid rakendussätteid, ühtseid tõlgendusi ning piisavat paindlikkust liikmesriikide eripärade arvestamiseks, et säilitada digitaalsete turgude toimimiseks vajalik kõrge usaldustase.

Kokkuvõttes toetab TTJA Digital Omnibus paketi eesmärki vähendada ELi digiregulatsiooni killustatust ja halduskoormust. Samas peab TTJA vältimatuks, et regulatiivne lihtsustamine ei tooks kaasa tarbijate õiguste, isikuandmete kaitse, läbipaistvuse ega järelevalve tõhususe nõrgenemist. Eelnõu edasine kujundamine eeldab selgeid rakendussätteid, täpselt piiritletud erandeid ning kindlust, et järelevalveasutuste tegelik suutlikkus tarbijaid kaitsta säilib ka konsolideeritud regulatiivses raamistikus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jana Baljutis-Kütt

juhataja

Jana Baljutis-Kütt

+372 6201712 jana.kytt@ttja.ee